

درگاه

اون بش کونده بر نشر اولنور علم و صنعت مجموعه سی

ه کانون نانی ۳۳۹

نومرو : ۲۲

ایده‌چی سنه: دردنجی جلد

میرانه و بولبی

۳

بولبی

— چوبان ، قوشلر نهدن صومدی دالارد ؟

چوبان

— صومدیلر برآلم سه زوب روز کارد ...

بولبی

— روز کار نهدن بویه بوز کبی آسدی ؟

چوبان

— روز کار باطان کونشدن بر نفسدی .

بولبی

— چوبان ، سویه نهدن صودی یار اقلر ؟

چوبان

— هر یار اقل کونکده بر حسرت صاقلار .

بولبی

— چوبان ، سویه نهدن صاجک قیرلاشدی ؟

چوبان

— بولبی ، چونکه دردم باشمدن آسدی !

علی ممتاز

[۱] برنجیسی « درگاه » ۱۶ نجی نسخه شده ،
ایکنجیسی ۱۷ نجی نسخه شده .

بو اساسلر معلوم اولونجه تورکرک اوج بیک
سنه دیری دنیاک هر طر فنده بویوک دولتر تشکیل
ایتمه سنک و بولردن بر قسمی داغیلدجه پرلینه
دیگر لرینک وجوده کله سنک سری قولایجه
آکلاشیلر . تورکرک دائما عشق چاغنی سورلر .
آلتون اییشینی آزارلردی . اولر کوره هر قاره
کوندن صوکر ا برآق کون وارددر . آق کونک
کدیکی و عشق چاغنهک باشلادینی حریت یار اقلریدن ،
استقلال سنجاقلریدن آکلارلر . تورکرک ، حریت
باراغنی ، استقلال سنجاغنی کیمک آتند کورسه لر
اونک بوز قورد یاخود آرسلا ن بسات اولدیغنی طانیرلر .
آلتون اییشینی هانکی طرفده کورورلر سه اورایه
توجه ایدرلر .

ضیا کونک آب

بعضی کونلر حاکم تحمل بیپرانان اوزون توری
نی یکمیش تاریخ صله رینه قووشدوردی . اوزمان
استانبولک معناسنی اوج ذروه دن ، اوج قبه نک
آلتند بولوردم ! .. بریشیل برده نک ماوراسنده ایکنک
حضورینه واربردم . چپ چوره کوموش شیکه نک
آیاق اوجنده قایلردم . کوزلرعی صره ایشله لی سیاه
پوشیده . اوحشمتلی اولوم خلمتی ، آغیر آغیر خوشعله
دولدوردی . آتشین دهانک دستاری ، باش اوجندن
آلته ووران حدیث ایشینی ایچنده بویور ، قدسیله
شیردی . اون درت عصرک ایچندن کنن او نی
نداسنه - سکیز یوز ییل نیجه انکین روحلر غلیان
ایتدیردکن صوکره - الک چوق ایشته بو حضرت
وورولدی . اولیاسیله ، مظنه سیله ، شهسوارلری
وعاشق لرله بوحیب سسنه الک آشنا و بودعونه الک لایق
ملته ، ابتلا سنک الک تازه دملرنده سردار اولان بو
ایدی . بونک اویقورلری قاجیران ، بوکا اوموزنده
طاش طاشیان ، بونی دکزلره آتیلن سوردیرمن ، او
بوکا قرمه لده کی یوروتدورمن او عشقدی ، او
عشقک یوزی صوی حرمتته یکرسی اوج باشنده شانی
جهانلری و دولتی اقایملری طوتدی . دورگه « نظام
عالم » سن اولدک :

« بدم یوزک کوانجه عالم بهار اولوردی »
« مثل کسوف هر جا ظاهر دی ایجرارک ! »

عقلاره صیغماز بویوک ککی موتکک آیاق اوجنده
دوشوندکجه بیله اوله یه جکسک ، اولومه زسک صانیردم !
حالبو کسنک قابوگده ده سیاه سرمرک اوستند - حیاتک
قاراکاق غملی ایچندن فیشتی بیور کی - « کل نفسی
ذاتقه الموت » خطابی یارلیر . دیمک الک لایق ایشیق
محقق اودر . سنی جوشدران حدیک اوستنه بیله
یوقاریدن او ایشیق وورویور ! .. فقط بوقانی دیادم
سن ده ایدی بروح سلطنتک مبدی قالدک . نه موطوکه
ملت سنی ساد بر ظاهری سلطنت افندیسی ییلیدی ،
قایلرک ولیسی ییلیدی ، اونک ایچون اختیارلر ، قادیلر ،
چوقلر ، جنکاورلر له ماورایا باش اوجکده - بخرملرک
طیوچ یارم قائلرینی بارلانه آشیندیرا ، اخروی
ازواکی دردی آملر وقانی یاشلرله دولدورا دولدورا
قاج عصر دره ب « فتح بابا ، فتح بابا » خطابیله حاجت
دیله یور ...

هیچ بروقت اوحضوردن کوزلرم باشسز ، یوردم
چار بختسز چیقامازدم .

—

آق صاقلای تریه دار به لری ، فیل دیشلری
دوکولش قابوی آغیر و حرمتکار آجاییدی که ایکنی
حضورک تنها آشیکنه ، وارایله ییم ! و صدف قافاشیکه نک
اوزاق ، ماهتابی ایشیق لری ایچنده ایلک تورک

اربع نوبه

استانبولی تخیل

مهرنر

خایه سی بی بیاض بر شاهقه عظمتنده تجلی ایتسین ..
سادمک بو شاهانه عزت قدر زرده هیبتله تیر ! ..
بوساده ملکک اوگنده اورککله شیر ، هیله شیردم .
جابه نی دوشونوردم که درت دیوار اوستنده
برانکین قیهر . تصویرنی دوشونوردم که قیلان
وجودی کوسته ریشسز بردیا ایچنده در . سراینک
قابوسنی خاطر لاردم که اوستنده « شفاعت یاجیباب !
شفاعت یارسوال ! » نداسی پارلا بور . دائره هایونی
خاطر لاردم که بر مرشد اعتکافخانه سی قدر کوجو کدر
لوشجه در . فقط تاریخی اوقوردم که رعد و برق کی
سسی وار .

مصر اعلی اییشیدردم که کوز یاشلری کی صیجا قدر .
فتحرینه باقاردم که کونلر کی قاشاد بریچیدر . کونک
یوزی کی قریحه سی اولان تورک بوایدی ! اوزمان
آکلاردم که بونک حقیق سرایلری قطعه لر ، بونک اصل
خزینهلری مقدس ابتلاری ، بونک حقیق کلشنلری
اقایملردر . اوزون یولار یولجیسی بوایدی !

تورک تختنه اولکلر اوستندن بر بورا کی قونان
بو ایدی . وحدت آتشی بر ییلدیرم کی اصفهان
باغ لرینه اندیرن بو ایدی . نینک مبارک خره سنی
- جیغین عاشق لری صوسوز و کولک سز چولار آشاق ،
دمیردن قلعه لر بیغراق - قوجاغنه آلوب کتیرن بو
ایدی . جدیک شهرینه بریکی معنا ایله بو دوندی !
صانکه ایچی کونک یوزینک سلطنتی بو ارش اوززنده
قورمقدی . خدمتی بروخی سرعتله کوردی . ربک
ورسولک حضورینه چیقدی . نظر لر زده شو بیاض
تفسیری قالدی ، اونک ایچون اونی توحید آرلرندن
یلدک ، بر مائک مناجاتی کوز یاشلری عصرلجه
آشک لرینه صاریلیدی . بنده او آنکه یوز سورمردم .
روحه ایشیق وورمش کی آیدینلایردم . وحضورندن
عادتا آبدیله شمش کی آریلایردم .

—

اوجنجیسی اکثرا ایکنیدن صوکره آیدینلایک
روحانیه شکک باندلادی ساعترده زیارت ایدردم ،
زیرا سیاه پوشیده سنک اوستندم کی صرمه لر کی
حشمتی شمشه سی ده یاری سرن لوشاق ایچنده ده
قوتله دیوبولور . حضورنده مراقبه وار دجه کوزلرم
اقلره صیغماز اولور ، ماورالزه دالاردی . او
انکینک اوجنده قوشان برنقطه کوروردم . بو بر
سیاهیدی ، که عجم کورفری قیلرندن یوله جیمش ،
بیک برلده اوتده . سکتو ارده اوتاغ قران بادشاهلر
بادشاهنک شو صندوقه آتندم کنک رکابه اولاشیق
دیله ردی . یولارده موسلم ده کیشیر . آتندم
آتلر چالار وجودنده کسولر بیپرانیده حالا تورک

مانكنك اوڭر اوجنه وارامازدى. «باقى» نى اوزمان
آكلاردم سىندك :

«اول شهباز ملك ساداتكه رخشنه»
«جولان دىندى عرصه عالم كاوردى تنك»

شمشكه نى يوزنده كونشك نى نظيره سيميدى
اى كاسران !. تورك سلطنتك حصاد زمانى سىندك
دوركدى ، دنيا عرصه سنى اجدادك سكاتورك بالالارى
وتورك مزارقلىله دىوب دولو بيراقيدى . سىندى
فرمانك دو يولادىنى براولكا قلاسىن ديه :

«شمشركى روى زمينه طرف طرف»
«صالدك ده مير قوشاقلى جهان پهلوانلى»
بويهجه تورك هميله :

«آلك هزار بىكدمى مسجد ايلدك»
«ناقوس يزلنده اوقوتك اذانلى»

يگديك نيمه بالرى ، قارالارى نزل ايدوب
كورمدهك ييله ، اى شهباز ! اولر آخى وزىرلىك
حضورنده ديز چوكر وناج كيردى . زيرا سن او
ايدككه :

«كردون آيانى توزينه ايلردى سرفرو»
«دنياه خاك بازكى سجدكاه ايدى»

جديك فتح ايندىكى ، شانلى باباك خلافت
كتيردىك بوشهرمن بوغرورله باتدك ، و بو شهرك
مصورى سىك شاهانه قريحهك اولدى . فرمان ايندك
اونك ايجنده نامكه صول آقدى ، قهله يوكسلىدى ،
منارمل ديكلدى ، دارالعلمل ايلدى !. وزىرلك
آرزوى شاهانهك تقليد ايندىلر . وبويهجه داهيلك
الى استانبوله ، بلده خافايه زاهد بر تورك اداسنى
ويردى . فقط ايواه :

«آخ چاليندى كوس رحيل ، ايندك ارحال»
واوتىنى صوكراسنى ايسته ميم ، آرتق دوشونده
مهزدم . دوشونك ايسته مهزدم كه كينديك بلده لردى كبلر
آذان يزلنده ناقوسلر ووردورا ووردورا نهايت باش
اوجنه قادار كادىلر ، دوشونك ايسته مهزدم كه احفادك ..
يالكىز شونى دله ردم :

آه ! نه اولوردى . خيال حقيقت اوله ايدى .
سنىك عهدكده كلاديمده ، ايسترسه برغضبلى فرمانكده
جانمى آلايدىلر ، وهؤبدا شونى بياسيدىمكه استانبول
تورك دهاسنىك عشق ، علويت وششمه نامنه قوردىنى
لايوت آبدىدر .
بو بيلكىله توز اولاديمده كوردكلىمى
كورمده ييدىم .

روشن اشرف

فكر حياكى

بزرگه فېلسوف نيه بيشمردى ؟

اسلاميتك خوصى ويوكسك تحليستدئيرى داهام
ايلك انكشافى دورلنده تفكرات فلسفيه نى اوياندىرمى
اولمشدر . بن بونى مان مان اسلاميته خاص بروقه
عدايدىيورم . چونكه هردين ايلك دورلنده انحصاركار
اولور ، اوزمانلرده دوشونمكدن زياده وحى ايله
ثابت اعتقاداته اينايلىلر . بويه برزمانده تنقيد قابليت
بولونميه چي ايجون دينك موضوعى داخلىه كيرن
مسئله له تماس اتمكدن چيكنيلير . حالبوكه اسلاميتده
بويه اولادى . انكشافك ايلك دورلنده بيله دين
موضوعى داخلىه كيرن مسئلهلرى دوشونمكه مساعد
اولدى . اسلاميت نرمه كيتش ايسه اورالرده
قوتلى بر تفكر احتياجى اوياندىرمىش ، فلسفى دوشونوش
قابيتنى آرتيرمشدر .

بودوردهكى اسلام متفكرلرينك آثارى بونكلك
مهم شاهيدىدر . اسلاميته خاص اولان بونجاييك
سبيلرى اوزون اوزادىيه آرامق ايسته ميمورم ،
ظن ايدرمكه بالذات قرآن كريم ديكر كتب مقدسه دن
زياده تفكرات فلسفيه سائقدر . چونكه بر جوق
مسائل اورتبه قويدقن صوكرا اونك اوزرينه
انسانلرى دوشونمكه دعوت ايلدى . ديكر جهتن
اسلاميت لك اسكى مدنى مانلر آراسنده انكشاف
ايتدى . بر جوق اسكى عاداته ، اعتقاداته تماس ايلدى .
بوعاداقى وعقيدملرى تماماً اورتدن قالديراق يرينه
قائم اولادى . قبل الاسلام موجود عادتلرده ، خاق
كنه لرى اراسنده اسلام عقايدله برابر ياشايوردى .
خاق كنه لرينك عنعنملر وفتايلرله اسلام عقايدىنى
تاليف احتياجى ده آثار فكريه وفلسفيه نك بودورجه
انكشافه يارديم ايدن عواملدى برى اولمشدر . .
نهايت يونان قديم آثار فلسفيه سنىك عربجه ترجمه
ايدىلده قوتلى بر فعايت ذهنيه اوياندىردى .

فقط بوتون بوسيلرك انكشافنده مهم بر اجمايى
عامل وار : اوده اوزمانكى اسلام جيتلرينك مختلف
مذهبلك انكشافه مساعد اولاسيدىر . اكر اويله
اولسه ايدى ، بودور مذهب : تأسيس ايتى بالذات
دينك موضوعى اوزرينه دوشون متفكرلر ييشمور ،
اسلام مدنيتك لك يوكسك تحمىلرندن برى اولان
آثار فلسفيه وجوده كلزدى . حالبوكه ايلك عصر
ميردن اعتباراً ظهور ايدن مذهبك بائىلرى ، علم
كلامك يوكسك خواجلرى ، فارابى ، ابن سينا كى
حكماصنى ، درين مقصوفلر بوتون معناسيله فياسوفدرلر .
هيسينك كائنات حقتده بر طرز تاقيلى واردر .
فكرلرى اسلام حيات اجتماعيه نى اوزرينه ، حتى انتباه
دورنده غرب مدنيتى اوزرينه مؤثر اولمشدر .

بو آثار فلسفيه نك اكثريسى عربجه يازلش
اولميرنه رغماً يالكىز عربلك مالى دكلدر . اوزمانكى

منظومه :

موربانى و بولجى

۴

بولجى

— چوبان ، يوللر داهام فضله اوزارمى ؟
سويله ياقينلرده عجب كوى وارمى ؟

چوبان

— فرق فرسخ اوزاقده لك ياقين كويلر !

بولجى

— چوبان ، قوالكده تيرمه ن بوسس
نه سويله يور ؟ . نه قادار حزين برسس .

چوبان

— يوللرده جان ويرمن روحلرى سويلر .

على مختار

اسلام مدنيتى عرب ، عجم وتوركك محصولدر .
اوزمان ييشن بويوك متفكردن مهم برقىمى توركدر .
يازىكه بزم متفكرلك اثرلرلى بونكون حائر اولدىنى
اهميتله تدقيق ايدرك طائىداق . غربايلر هر عربجه
اثرى غريب دهاسنىك محصولى عدايدىيورديلر . بو
انلردهكى بكاروت فكريه نيه لايقيه كورمه ايدىلر .
يالكىز شررايى اعتراف ايتكه مجبورلكه اسلاميتك
عرفان اعتباريله لك فياض دورى كنججه توركدرده
بر عقامت فكريه به اوغرادى . صوك دوت عصر
ظرفنده بللى باشلى فلسفى دوشونوشه تصادف بيله
ايدىميوروز . حتى غريبى اسكى بويوك متفكرلرك ايزى
يله غائب ايتدك . مدرسلر بزمكه فلسفه اشتغالانك
يكانه محلا ايدى . صوك زمانلرده شارح طرلنده بيله
بويوك سيمال ييشدىرمىدى ، سافلىك فكرلرله مان
هيچ برشى علاوه ايدىمديلر . كائنات مسائلنى احاطه
قدرتى بزرده عاداتا سوندى . نه ايجون وقتيله نظريات
ساحه سنده اوقدر فياض اولان تورك دهاسى بردنبره
عقامته اوغرادى ؟ بونى چوق دوشوندىرن بر مسئله
اولمشدر .

ايشى ظاهرى كورنلر توركدرده فلسفى دوشونوش
قابيتى ، نظريات ايله اشتغال ملكسى اولمادىنى ذهابه
دوشويورلر . حتى بوفكرده اولانلر بر فرضيه ده
اويدريدلر . بعض ملنلرده نظرى دوشونوش قابيتى
اولمزمش ، انديشه لرى صرف عملى اولورمش ،
تورك هر قده اصلاً بويه ايتش . بو خطادر .
بر درجه مدنيت ايرمش ، (وحدت آله) اعتقادىنى
هضم ايتش بر ملت هيچ بر زمان تفكرات فلسفيه
قابليتندن محروم عدايدىلر . باخوصمكه توركك
برده ماضى عرفانى واردر . اسلام فياسوفلرى ،
مقصوفلرى مياننده چوق قيمتلى فلسفى دوشونمجهل
اورتهيه قويمشدر . بر قاج عصر دنبرى بومانه بر عدم